

nes do jutri; a z rastočim spoznavanjem nie upravičenosti bo rasla tudi strpnost in razumevanje pravnih nalog političnih strank.

Drugo: Politični parlament mora dobiti svoj korelativ v strokovnem parlamentu. Tudi si lahko predstavljamo politični parlament kot vrhovni parlament nad skupno strokovnih parlamentov. Bodi tako ali tako v zakonodaji mora priti strokovnik do besede. Do tega cilja vodi samo ena pot. **Stanovi in razne interesne skupine se morajo organizirati na politično nevtralni podlagi v strokovnih organizacijah.** Izvenstrankarske strokovne organizacije so najboljša politična šola za narod. Kdor svojih ožjih stanovskih interesov ne pozna, ne pozna tudi splošnih in državnih, ne spozna svojih, v njih relaciji do drugih. V strankarsko — nevtralnih strokovnih organizacijah bomo ustvarili najboljši protitež demagoštvu raznih političnih strank. Kar velja za strokovne, velja tudi za gospodarske organizacije. Le po tej poti pridemo do strokovnega parlamenta in moderne dobre zakonodaje. Današnje strokovne in gospodarske organizacije so več ali manj bojne organizacije političnih strank niso torej v bistvu to, kar pove njih ime. **Naloga, baš onih faktorjev, ki jim je v prvi vrsti poverjena briga za vzgojo naroda, bi bila, da pospešujejo izvenstrankarske organizacije naroda po strokah, stanovih in gospodarskih interesih.** Učiteljstvo, duhovščina, sodniki bi imeli tu hvaležnejše polje za javno delovanje, kot v sodelovanju pri strankarsko-političnih bojih. To je eden izmed tistih predsodkov, izvirajočih iz napačnega pojmovanja naloge političnih strank, da mora biti vsak inteligent organiziran v politični stranki. Ali ni naravnost nujna potreba, da ima narod faktorje, ki si ohranijo svobodne roke napram političnim strankam in skrbje za politično vzgojo naroda.

Baš delovanje v strokovno gospodarskih in drugih sličnih organizacijah bo dalo inteligenci priliko za prepotrebni

stik z narodom da se mu še bolj ne od-tuji, kakor se mu je že, ampak da se bo z ljubeznijo poglabljala v njegovo čuvst-vovanje, njegovo mišljenje in vsakdanje skrbj in žnjim duševno zrastle v eno eno-to. Kar je vsemu narodu skupno, bodisi duševno, bodi gmotno, hočemo v skupnih organizacijah zastopati brez ozira na po-litično prepričanje in kulturno naziranje. Ločeno bomo korakali le tam, kjer zahte-va ločitev bistvo stvari same, vedno pa bomo imeli pred seboj en velik skupen cilj, ki mu podredimo vse separatistične interese. Le tako bo šla naša pot navzgor in se bomo v svetu uveljavili.

A kdo bo nositelj novih idejnih smer-nic? Pod čigavim okriljem se hočemo zbi-rati propovedniki nove idejne orijentaci-je? Kje si hočemo ustvariti izhodišče in ognjišče našega delovanja?

Gospodarski Zvon Jugoslovenska Matica in Ciril Metodova Družba nas kličejo in vabijo, da se zbiramo okoli njih, ki so nositeljice nacionalizma in prej označenih idej. V imenu samem je simbolično izraženo vse, kar nas kot narod teži. Spominja nas na preteklost, davno in ne-davno, slavno in neslavno opominja nas, da ne zabijmo neodrešenih bratov in ne zatajimo v sebi krvi pradedov, da se otre-semo suženjske narave, nam privzgojene v tisočletnem ierobstvu, a našemu bistvu tuje. Potom Gospodarskega Zvona, Jugo-slovenske Matice in Ciril Metodove Dru-žbe hočemo ves narod mobilizirati za reševanje velikih nalog bližnje in daljnje bodočnosti, potom njih hočemo delati po-sredno in neposredno, da ustvarimo v masi naroda tla za vresničenje našega velikega ideala posredno z jačanjem mo-ralnih sil naroda neposredno z navduše-vanjem naroda za sveto stvar. — Dajmo našim strokovnim organizacijam novih pravcev in nove idejne orijentacije, zgra-je na temeljih gorenjih načel in gore-njih programatičnih smotrov. S čistim namenom na delo in uspeh ne bo izostal!

R. M.

II. drž. skupščina UJU v Sarajevu.

II.

Poročila odsekov.

Predavanjem in referatom so sledila poročila odsekov. Pri tej priliki opomimo jako neprijetni slučaj na skupščini, ko je hotela malobrojna opozicija vnesti baš pri poročilih odsekov v mirni potek zborova-nia in razprav nespornost in razdor, kar se ji pa spričo discipliniranega nastopa skupščinarjev ni posrečilo. — Pri debati o poročilu izveštajnega odseka nam je ome-niti zelo posrečeni nastop tov. Josipa La-pajnetta (Cerklje pri Kranju), ki je, viharo aklamiran, jako uspešno plediral zato, da se s šolskim zakonom ne žuri preveč, opozarjajoč na velike pokrajinske difference v osnovnem šolstvu, ki se ne dajo na en mah premestiti.

V imenu izveštajnega odbora je podal tov. Hristofor Milošević sledeče poročilo:

1. Glavni odbor je v tekočem letu iz-vršil svojo glavno dolžnost s snovanjem okrajnih učit. društev in s tem dosegel pristop v organizacijo onega učiteljstva, ki doslej še ni bilo organizirano. Na ta na-čin je zadobilo Udruženje popolno jugo-slovensko lice.

2. Naglašuje se delo Glavnega odbo-ra za šolski zakon. V komisijo za izdelavo načrta so vstopili zastopniki učiteljstva iz vseh pokrajin. Na ta način je prišlo do osnutka, ki vsebuje glavne zahteve učiteljstva.

Nadalje se povdaria delo glav. odbo-ra v vprašanju uradniške pragmatike in višje učit. izobrazbe; v zadevi olajšave vojaškega službovanja mladega učiteljstva in priznanja službe vojnihi let; o zbirkah v pomoč gladnim v Rusiji; o organi-zaciji učit. tiska.

Po vsestranski oceni delovanja glav. odbora in predlogov za nadaljno delo, predlaga izveštajni odbor skupščini glav-nemu odboru in nadzorstvu absolutorij za delo in račune preteklega leta.

Po tem poročilu se je razvila prav živahna debata. Tov. Sima Simić je govoril o prosvetnih prilikah in nepril-kah v Bosni, pripisuje krivdo v tem oziru ministarstvu prosvete. — Tov. V. Dačić je kritikoval delo glav. odbora, češ da ni za podeželsko učiteljstvo niče-sar storjenega. — Drag. Dimitrije-

vić je zagovarjal delo glav. odbora, ki dosega uspehe v mejah možnosti. Pov-darja, da je treba z vso odločnostjo zahte-vati izenačenje prejemkov poročenih učiteljc z neporočenimi. — Globoko prepri-čevalen in principijalnega pomena je bil govor tov. Proke Miloševića: govoril je proti rovaranju enega dela učiteljstva proti vstvarjajočemu delu dru-gega dela. Omenjal je da je grešni posel onih, nastopajočih proti svojim tovarišem na vodilnih mestih, ki vlagajo v to svojo službo vse svoje moči in živce, zato pa naj bi bili smatrani kot kakšni najemniki in dninarji. To je greh poedincev, ki sami niso vstvarili ničesar pozitivnega in ne pripuščajo aktivnega dela niti svojim to-varišem. Kaže na tovariše, ki so prebili desetletja v službi narodnega in prosvet-nega delovanja, pa še sedaj nosijo s častjo učiteljsko zastavo. Tako delo zasluži priznanje, pomoč in sodelovanje nas vseh, nikakor pa ne obsodbe. — Za njim je zo-pet poskušal vnesti neki skupščinar ne-soglasje v zborovanje kar se mu je na burne proteste izjalovilo.

Po lepem govoru tov. Ivo Rado-vanovića o velikem pomenu učit. tiska, povdarjajoč moralne uspehe, ki jih z njim dosega, je bilo poročilo v celem obsegu sprejeto.

Popoldansko zborovanje.

V imenu odseka za predavanje tov. J. P. Jovanovića (o zadacima učiteljske organizacije) je podal tov. Milić Maj-storović nastopne resolucije:

1. Neobhodno je potrebno, da izdela jugoslovenska učit. organizacija svoj na-čelni program.

2. Ta program naj se izdela s kolektivnim sodelovanjem vsega učiteljstva.

3. Za izvedbo tega programa, čim bo izdelan, naj se pooblasti širji glavni od-bor, da ga sankcionira in prevzame dol-žnost njegove izpeljave.

4. Dokler pa ne pridemo do takega programa, smatra se za sedaj v prosvetni politiki za najbolj potrebno sledeče:

a) čim največja produkcija dobro vzgoje-nega učiteljstva; b) reforma učiteljšč, ki naj podajo čim silnejšo, splošno — strokovno izobrazbo; c) stvarjenje pogojev za višjo pedagoško izobrazbo, da pridemo čimprej do potrebne števila dobrih profesorjev učiteljšč, kar naj se doseže s študijem učiteljstva na vseučiliščih in izenačenjem učit. mature z gimnazijsko;

č) popolno materialno izenačenje učiteljstva v pokrajinah v pogledu stanarine in pokojnine ter izenačenje prejemkov poro-čenih učiteljc z neporočenimi; d) iz-e-načenje prosvetne zakonodaje v državi v zvezi s splošno prosvetno reformo na ta na-čin, da tvorijo vsi prosvetni zakoni organsko vez in da postane učiteljstvo tem po-tom popolna celota, enaka v vseh pravicah in dolžnostih;

e) čim nujnejša reforma prosvetne cen-trale (ministarstva prosvete), ki se mora organizirati tako, da prevzame lahko vse raznovrstne naloge prosvetne politike na-še nove države. Želeli je, da prevzame oddelek za osnovno šolstvo učiteljstvo; f) čimbolj pogosto in redno izhajanje naših stanovskih in strokovnih listov in kon-cencracija vse sile učiteljske elite v duhu edinstva okoli glavnega glasila naše or-ganizacije.

Resolucije so bile soglasno sprejete in zborovanje za ta dan zaključeno.

Tretji dan 22. oktobra.

Podpredsednik M. Popović otvori ob 8. uri zjutraj skupščino. Najprej se razvije debata o predavanju M. Stanojevića: glavni temelji novega učnega načrta in programa. Sprejmemo se tozadevne reso-lucije. Nato se razpravlja o referatu I. Ra-dovanovića in Jos. Skavića: o učiteljski izobrazbi. Odsek predlaga sledeče reso-lucije:

1. Napredek pedagoške znanosti in razvoji učiteljskega stanu zahtevata tako v narodnem kot državnem interesu, da se narodno učiteljstvo usposablja za svoj poklic na zavodih v činu fakultete.

To se doseže na ta način:

a) da se vsa učiteljska enovrstno re-organizirajo in dajo poleg svoje strokovne pedagoške smeri tudi splošno izobrazbo kot druge srednje šole. Dosledno s tem ima zrelostno izpričevalo učiteljska ena-kopravnost z zrelostnim izpričevalom drugih srednjih šol. — V te šole se vzprej-mejo absolventi meščanskih, višjih de-kljskih in drugih višje organiziranih šol;

b) da se ustanovijo v glavnih centrih države visoke učiteljske šole (učiteljske akademije) v činu fakultete. V te šole se vzprejemajo samo absolventi učiteljskih;

c) da se obdrži sedanja inštitucija višjih pedagoških šol do popolne izvedbe predstojenih zahtev. Absolventi teh šol, po svoji teoretični izobrazbi in po prak-tičnih uspehih in osnovni šoli, napredujejo na višja mesta v učiteljski službi.

2. Ministarstvo prosvete se naproša, da čuva v interesu stvari same integriteto osnovnega šolstva. Zato naj velja zahte-va, da obsegaj novi enotni zakon narod-nega šolstva vse področje tega šolstva: osnovnega, meščanskega in učiteljskega. Ako obstojijo kake tehnične ovire zaradi že stiliziranih zakonskih načrtov, naj se pregledajo in spravijo v medsebojni sklad, da bodo tvorili organsko celoto.

Uradniška pragmatika.

V imenu odseka, ki je proučaval na-črt zakona državnega uradništva, je sta-vil tov. Radomir Vujić sledeče predloge:

1. Učiteljska služba naj se v zakonu izrečno navede in naj se zato doda čl. 7. točki 1.: učiteljska z izpitom.

2. Položajna plača naj se odredi so-razmerno položajni plači II. kategorije kakor je tudi određena osnovna plača.

3. Vprašanje stanarine je rešiti tako, da se s sprejetjem čl. 35. ne izgubi prava po čl. 31. tega načrta.

4. Pokojnine naj se izvedejo v zmislu popolne enakosti. Nikdo ne sme biti v tem oziru prikrajšan.

5. V pogledu dodatkov in vseh ostalih prejemkov ne sme biti nikake razlike, kar velja osobito za zakonske pare v državni službi.

6. Dolžnost glavnega odbora UJU je, da predlaga potom ministarstvu prosvete, zakonodajnega odbora, narodne skupščine in uradniškega udruženja predstojenče za-hteve v realiziranje.

V debati, ki je sledila temu poročilu, se je zahtevalo zaradi važnosti in aktual-nosti tega vprašanja neposredno akcijo glavnega odbora v Beogradu za uresni-čenje teh zahtev. Nadalje je bil stavljen predlog, da se obdrži tudi v pragmatiki 32letna službena doba za penzijo. — Re-solucije z dodatnimi predlogi so bile so-glasno sprejete.

LISTEK.

Pomladak Rdečega Križa v Ljubljani.

Poročilo gđ. Soenbergerjeve, dne 5. tm. v Ljubljani.

Ko se je započela lansko leto organizacija Podml. R. K. v Ljubljani, ni bila sprejeta s po-polnim odobravanjem ravno od onih, s kateri-mi je kar najtesneje spojena, namreč od učite-ljev. Ako postane v nečem gibanju šola sredo-točenje in presrečni del organizacije, ne more uspevati ta, dokler ne vzljubijo in ne cenijo ko-risti, ki vzrastejo iz njih dela oni, ki naj delo izvršujejo, razširilo in upoglobi. Zato vas pro-sim zanimanja, nagnjenja in sodelovanja.

Najprvo si bodimo na jasnem, da je to Vaš Podml. in ne ameriški in da se ga naj osnuje in izdela za vaše otroke tako, kakor mislite vi, da je dobro za nje. Ni to nekaj, kar vas hoče Ame-rika učiti, mogoče se še Amerika mnogo lahko pri tem nauči od vas. Toda je nekaj, kar je z veseljem sprejelo mnogo narodov in uvidevajoč, da leži prihodnost naroda na deci, je treba uporabiti vsako pomoč in dobro priliko, ki je mogoča v njih jačjenje in izboljševanje telesno, duševno in umstveno. In našli so narodi, da nu-di Podml. R. K. veliko pomoč za udejstvovanje

teh principov. Videli so tudi, da se starši, ki jih je težko vzgajati z določenimi navodili, mnogo nauče od otrok in to ne da bi se tega zavedali — in dvojni cilj leži v enem.

V drugo bi rada povedala, da ne bo nika-kega nadziranja po šolah od moje strani, to je vaše delo in gotovo bo uspelo vam veliko bolje nego meni. Vse, kar želim, je pomagati vam osnovati to, kar želite, da se uvede, in potem vas prositi, da to izvedete. Če se pa vi sami ne zanimate in ne vzljubite stvari, potem tega tudi ne moremo pričakovati od otrok, v tem mi go-tovo pritrđite — in za otroke je ta organizacija.

Podml. R. K. se opira, kakor veste, na najnežnejše čuvstvovanje otrokovo, in cilj mu je vzgojiti jih: 1. v volji za zdravje, ker zdravo telo — zdrava duša; 2. k ljubezni služiti drugim, tu poudarjam zadoščenje, pridobljeno v prostovoljni pomoči; 3. k ljubezni do domovine, to je da na ta način postane boljši državljan.

Ne sme se pa tolažiti to kot »posebni pred-met« v šoli, marveč se mora uplesti v vsakda-nje šolsko življenje le kot nekaj, kar poži-va posamezne predmete. Rada bi vam malo razložila, kako to mislim. Zato pa moram razdeliti ide-je v posamezna poglavja.

Naj bo prvo članstvo, ker organizacija brez članov ni dobro mogoča. Ne maram vas muditi s tem, ker itak veste, da je najbolje, ako se to vrši po razredih, — in da znaša članarina 20 p mese no.

To ostane, kakor je bilo lansko leto.

2. Služiti drugim: Otroci radi pomagajo drugim in tu se nudi prilika, navajati njih pože-ljenje in jih privedi tako daleč, da so srečni in zadovoljni, če morejo pomagati drugemu. V mnogih stvareh lahko pomaga otrok bližnjemu brez izdatkov, na drugi strani pa je mnogokrat še večje zadoščenje otroku, če mora res žrtvo-vati kako malenkost v prid drugemu. Ali ni ta-ko? Zato rabi vsak razred, oziroma vsaka šo-la »Fond za dobre namene« — in vprašanje se glasi sedaj — kako to blagajno polniti? Lahko vam predlagam načinov, vi sami jih gotovo ve-ste več.

1. Samozatajevanje: 1. Če se otrok odreče recimo katerikrat kinematografski predstavi ali slaščici in položi ta dar v škrinjico, ki je v ta namen pripravljena v šol. sobi na mizi. To je že nekaj. 2. Lahko se napravijo kake predsta-ve, razstave in prireditve proti nizki vstopnini. 3. Otroci lahko odpravijo kake komisije za druge. 4. Prihranki: (tu se uče štedljivosti). Pojasnim vam, kako to delajo v Ameriki. Nabrali so ves papir iz šolske košare, ga stekali in prodali. Isto tako so nabrali stare steklenice in druge take stvari ter jih prodali, kar jim je že malo zvišalo fond. Ako ima otrok doma vrt, ali če je šolski vrt na razpolago, se lahko tu pa tam proda kako stvar v prid šol. fondu, (v neki šoli so kupili učenci s tako nabranim denarjem korale iz katerih so napravili pasove in jih razstavili — in vstopnina jim je dokaj napol-nila blagajno. Pred kratkim pa sem čitala tole:

mati je podarila otroku kokoš, otrok jo je pital in negoval in ko je izlegla piščeta, jih je prodal, kakor tudi jajca v prid šol. fondu.

Sedaj si pa ogledimo, kako se lahko porabi fond v pomoč drugim, ko je enkrat zbran. Mo-goče je med mladino bolan otrok, ki bi moral v bolnico. Ne bi bilo lepo preskrbeti temu otroku prostor v bolnici s pomočjo blagajne? Drugje bi pomagali siroti ali begunčcu po ka-ki organizaciji s pomočjo fonda. Časih bi se preskrbelo gorko kosilo sestradanim otrokom. In lepo je, misliti na manj srečne o božičnem času z malimi darili. V nekaterih občinah, kjer niso otroci imeli igrišča, so to preskrbeli učen-ci sami. Nekateri reči za »pomoč drugim se lahko izdeluje v šoli, dečki na pr. izdelujejo igračke, deklice pletejo in šivajo in izdelane re-či se pošljejo ubogim otrokom po zavodih za Božič ali pozneje.

Proizved ali delo: Vrste dela: Šivanje plenice ali obleke za male otroke, pletenje. Na-rodna ročna dela so tudi vedno zanimiva za razstave, za poučenje otrok samih. Pošlje se tudi v Ameriko na pr., kar bi zbudilo zaniman-je onstran morja v veliki meri.

Dečki lahko delajo polhišto (malo ali ve-liko), igračke, vrtno orodje . . . To bi bili se-veda veliki izdatki — in tu bi ameriški otroci radi pomagali, ako se izdela natančen načrt de-la, udeležencev in materiala.

Iz slik različnih tednikov, listov se narede lepe male knjižnice, zopet nekaj za siročad po

Poročilo odseka za predloge

je podal tov. Joca Milojević iz Zagreba. Predlogi so bili brez debate soglasno sprejeti. Predloge, stavljene v imenu UJU poverj. Ljubljana, smo že ponatistili v Učit. Tovarišu in so bili tudi ti predlogi sprejeti. — Izjemo je tvoril predlog bosanskega učiteljskega, naj se srbijanski zakon o narodnih šolah raztegne tudi na Bosno in na ostale pokrajine, ako bi se novi zakon ne mogel takoj izvesti. Ta predlog je naletel na hud odpor. Proti predlogu je nastopil poročevalec, ki je izvajal da se predlog že zaradi tega ne sme sprejeti, ker bi zabranil nadaljno nujno delo za novi šol, zakon, ki ga vsi pričakujemo in je osnovan na prilikah in potrebah sedanje nove in velike države, kojim stari zakon že izdava več ne odgovarja. Specialno kaže na Hrvatsko, kjer so se zlasti med učitelstvom začele razmere zelo izboljševati predmetna zadeva pa bi iznova upravičeno razburila duhove in bi se predhivalo »srbsko hegemonijo«.

Že poprej smo omenili iako simpatični nastop našega tov. Josipa Lapajneteta ki se je v imenu Slovencev s stvarnimi in tehtnimi razlogi izjavil proti sprejetju predloga. O zadevi sami so še govorili M. Stanković, Sv. Ivković, Živ. Radosavljević in N. Manojlović. Zadnji se je v imenu dalmatinskega učiteljskega osobito zavzemal za čim nujnejšo realizacijo novega šol. zakona, kažoč na prilike v Dalmaciji in na škodo, ki jo ima i šolstvo i učiteljstvo, ker se prosveta tamkaj še vedno upravlja po starih avstrijskih zakonih. — S sprejetjem predlogov je bil dnevni red končan in je predsednik z iskrenimi besedami na narodno in državno edinstvo ter s pozivom na stanovsko zavest jugoslovenskega učiteljskega zaključil sarajevsko skupščino UJU. Bil je veličasten trenutek, ko je skupščina spontano vstala in odpela Bože pravde, Lepa naša domovina Naprej zastava slave...

Prireditelji skupščine so zelo zmiselnost zvezali dulce et utile. Tridnevno naporno delo na zborovanjih, v odsekih in odborih je bilo lepo prepleteno s poukom in zabavo. Vsak udeleženec je imel gotovo mnogo najlepših osebnih utisov, ki si jih je ponesel seboj v trajen spomin in bo o njih poročal na domačih zborovanjih. Saj pa se mu je odprl v Bosni doslej še neznan svet, ki v svoji pestrosti prekaša

Izjava ministra prosvete in stališče k zakonu o nar. šolah.

ŠOL. ZAK. PREDLOŽEN ŠE TA MESEC ZAKONODAJNEMU ODBORU. — OSNOVNO ŠOLSTVO V ROKE OSN. UČITELJSTVU! — IZBOR NADZORNIKOV. — LJUDSKOŠOLSKO NADZORSTVO, LJUDSKOŠOLSKEMU UČITELJSTVU! — O UVRSTITVI UČITELJSTVA V SLUŽBENO PRAGMATIKO DRŽ. ČINOVIKOV.

Urednik Narodne Prosvete, tov. Milutin Stanković je posetil gosp. ministra prosvete in ga je v imenu UJU informiral o sklepih in zahtevah II. drž. skupščine jugoslovenskega učiteljskega v Sarajevu.

Narodna Prosveta poroča o tem posetu sledeče: Povodom ovoga g. Ministar je izjavio: da će nacrt Zakona o narodnim školama najdalje u toku oktobra tek, god. biti podnet Zakonodavnom Odboru na rad. On ne misli menjati redak-

cije ovog projekta, koju je utvrdio Gl. Prosvetni Svet uz učešće prosvetnih delegata iz pokrajina, izuzev onih određaba koje govore o stalnom školskom nadzoru. G. Ministar misli da osnovnu nastavu treba definitivno predati u ruke učitelja i radi toga stoji na stanovištu da položaje školskih nadzornika treba novim zakonom dati isključivo učiteljima.

Radi toga izmjenice se odredbe koje govore o postavljanju školskih nadzornika i biće utvrđeno: da na te položaje putem izbora i utvrđenih normi dolaze učitelji koji su se istakli na prvom mestu radom u školi, a po tom i na pedagoškoj književnosti i drugim poljima kulturnog i prosvetnog rada.

U vezi sa ovim G. Ministar je izjavio da su na dnevnom redu i ostale prosvetne reforme koje su u međusobnoj organskoj vezi. Pored projekta zakona o sred-

njim školama i zakona o universitetu koji su gotovi, g. Min. je izjavio da se radi i na projektu o reorganizaciji Gl. Prosvetnog Saveta, koji bi po novoj reformi imao da bude najviše prosvetno telo za celu zemlju i da u njemu budu punovažno zastupljeni predstavnici svih grana prosvete.

Isto tako mora se izraditi i specijalni zakon o uređenju Ministarstva Prosvete, kojim bi se prosvetna centrala što bolje osposobila za mnogostruke poslove koji je očekuju.

Stojeći na stanovištu da će poslovi osnovne nastave najbolje napredovati ako budu u rukama ljudi, koji su toj nastavi posvetili ceo svoj život, koji u tom pogledu imaju iskustva, poznavanja posla i ljubavi prema istom, G. Ministar misli: da predstojećom reformom prosvetne centrale odeljenje za osnovnu nastavu treba definitivno predati u ruke učitelja, prema čemu bi učitelji koji su se istakli svojom vrednošću i svojim radom, u tom odeljenju zauzimali i najviše položaje.

Naš urednik tom prilikom predlagao je da se kategorisanje učiteljske službe u zakonu izrikom pomene i prema tome utvrdi kojoj grupi učitelji u pogledu svojih plata pripadaju.

G. Ministar je odgovorio da je već učinjeno što treba da u ovom pogledu interesi učiteljske službe ne budu oštećeni. Na njegov zahtev u čl. 7. uneta je klauzula da se u drugu kategoriju činovničke službe računa i služba za koju se traži sprema koja odgovara potpunoj srednjoškolskoj spremi, a to je učiteljska škola s ispitom.

Posle definitivnog obaveštenja o Zakonu o činovnicima, kojom je prilikom g. Ministar izjavio da će stvar prosvetnih radnika u ovom zakonu biti predmet njegov naročito staranja i da će interesi učiteljske službe biti osigurani, prešlo se na razgovor o predstojećim prosvetnim reformama, koje interesuju učiteljstvo i o kojima se je učiteljska skupština u Sarajevu specijalno bavila.

Poverništvo UJU — Ljubljana je vestno zasledovalo uvrstitve učiteljske službe u službeno pragmatiko drž. čin. Opozorilo je pravočasno na izpušćene kategorije učiteljske službe i in je odposlalo svoje posebno mišljenje glede uvrstitve učiteljske službe u položajne plače, glede uvrstitve strokovnega učiteljske službe u pragmatiko in glede štetja let učiteljske službe na naših obmejnih šolah in specijalnih šolah.

Pristopite k „Jugoslovanski Matici!“

Drugi dežel s prošno enake pošiljatve njih dežele, se igraje nauče ne le lastne literature, marveč obeneu tudi ono drugih dežel. Članki o tem se za list lahko prispevajo.

3. Zgodovina: V zgodovinskem pouku bodo imena in letnice pomenile učencem veliko več, ako so v dopisovanju z učenci one dežele. Učenje domače zgodovine in zemljepisa je pa že poživljeno ob misli, kakor rečeno, to opisati drugim učencem.

4. Državljanstvo: Veliko važnost polagajo v Ameriki na to točko. Otroci se morajo učiti o lastni občini, n. pr. o požarni brambli, o stražnikih, njih delu in o drugih državljanjskih zadevah. V tem mislu vzgojeni bodo lažje pojmi razne naredbe, ukaze, si bodo predložili, da so del občine in se bodo bolj in bolj zanimali za to. Različni članki o tem se lahko uporabijo za pisma ali list.

5. Trgovski oddelek: V nekaterih mestih so prevzeli učenci trgovskih težav prostovoljno tipkanje za Podmladek R. Kr., v kolikor so tega zmožni

Dovolite mi še nekaj minut, da govorim o organizaciji. Podml. R. Kr. Vsaka organizacija ima centralni odbor. Podmladek R. Kr. je oddelek »Rdečega križa« in naj se kakor ta organizira po vsem svetu, kar se je deloma že zgodilo. Ker je glavni odbor »Rdečega križa« v Beogradu, je tudi glavni odbor Podmladka v Beogradu kot oddelek svojega centralnega od-

delu. Organizacija Podml. se izvaja po Jugoslaviji v sporazumu s štatuti glavnega odbora. Prepuščeno pa je svakemu okrožju razvijati svoj lastni program.

Ljubljana ima svoj lastni odbor. Na vsaki šoli pa naj bo po en učitelj zastopan, ki bo odgovoren odboru za vso šolo. Od teh učiteljev naj jih bo nekaj zastopanih v odboru. Ti predstavniki učitelji, izvoljeni od šol, bodo voditelji organizacije na šoli, bodo izdelali program za to v sporazumu s šolo itd.

Pozneje, upam, se bo razširila organizacija tudi po deželi.

Sedaj vas prosim, da mi odkrito poveste, kar si mislite o tem, ali če me niste v vsem razumeli, da me vprašate za pojasnilo. Povejte mi, ako mislite, da se da to leto res z zanimanjem in uspešno izvesti. Poudarjam še enkrat, da ni igra zdravja edini, temveč organizacija glavni smoter.

Mislím, da bo tudi Ljubljana uvidela dobre strani organizacije, in res ne vem povedati o nobeni deželi, kjer se ni sprejela z velikim entuzijazmom, uvidevajoč neprecenljive vrednosti organizacije.

Mnogo je ležalo na tem, kako se vam je podala stvar lanske leto, in na dejstvu, da se ni moglo dosti prosto razširiti. Upam pa, da ne boste zaradi teh napak spregledali biser, ki leži v jedru.

Inicijative leže sedaj v vaših rokah — ali ne mislite, da bo leto uspela organizacija?

Šolske konvencije s tujimi državaim.

—§ Sporazum med Jugoslavijo in Romunsko glede šolskih zadev. V Beogradu se je vršila konferenca med našimi in romunskimi delegati glede sporazuma in rešitve spora nekaterih šolskih vprašanj. Glede šolstva je določeno, da morejo v romunskih krajih naše države poučevati učitelji romunski podaniki in nasprotno, da v nekaterih krajih romunske države, kjer so naseljeni Jugoslovenci, morajo poučevati na šolah učitelji jugoslovenskega državljanstva. V prvi vrsti se tiče ta sporazum krajev okoli Vršca in Temešvara.

—§ Italijanski nacionalisti besne proti šolski konvenciji. V Rimu se je te dni razvedelo, da je jugoslovanski zunanji minister Ninčić v Ženevi sklenil z italijanskim delegatom Tostijem in zunanjim ministrom Schanzerjem dogovor, po katerem se bodo italijanski učitelji nastavljali na italijanskih šolah v Dalmaciji po istih načelih, kakor slovenski učitelji na slovenskih šolah v Julijski Benečiji. Proti temu dogovoru besni vse fašistovski in nacionalistično časopisje. Listi protestirajo, češ, da so Slovenci v Italiji italijanski državljani, italijanski državljani pa so tudi učenci in učitelji v dalmatinskih italijanskih šolah po izjemni določbi rapalske pogodbe. Vsakršen juncim med dalmatinskimi in primorskimi šolami torej krši italijansko suverenost. Fašisti napovedujejo zato najhujši boj proti temu dogovoru.

—§ O nemških šolah v Jugoslaviji in slovenskih v Rep. Avstriji. O nemških šolah v Jugoslaviji poročajo nekateri nemški listi, izvajajoč, da ostane nemško šolstvo v naši državi nedotaknjeno, kakor je to zagotovil minister za prosveto Pribičević odposlanstvu iz Vršca. Minister je odredil, da se imajo s strani podoblasti zaprti nemški razredi višje realke v Vršču takoj zopet otvoriti. Samo za paralelne razrede treba določene študentske učencev. — Tako je torej z nemškim šolstvom v Jugoslaviji. Kako pa je s slovenskim šolstvom na Koroškem? Nemška Avstrija je zaprla vse slovenske ljudske šole. To naj bi upoštevali nemški listi in pošteno zahtevali tako lepo ravnanje s koroškimi Slovenci v šolskem vrašljanju, kakor lepo postopa Jugoslavija z Nemci. Rado vedni smo kedaj bo prišlo v Avstriji do tega, da bo naša država zahtevala slovenske šole za naše neodrešene brate. Dotlej pa odrekamo tudi Nemcem pri nas pravico do lastnega šolstva.

Neodrešena domovina.

—r O preganjanju našega učiteljstva piše »Edinost«, izvajajoč, da je motto italijanske šolske oblasti: Škodujmo kolikor mogoče slovenskemu šolstvu! Šolsko vprašanje je silno žalostno. Učiteljstvo preganja oblast in fašisti na neumiljen način. V Istri naš učitelj ni varen življenja. Mnogo je hrvatskih in slovenskih krajev, ki so brez domačega učitelja in potujčevanje naglo napreduje. Sedaj je bilo mnogo učiteljev odpuščenih, še več pa premeščenih. Ako vodi kdo kak pevski zbor, ga premestijo, ako je knjižničar ali odbornik v kakem društvu ako poje v kakem zboru ali ako je celo izpregovoril besedo v učiteljskem društvu, ga premestijo. Vsi ugovori, vse prošnje so zaman.

bo nicali. Mnogo drugih predlogov boste gotovo sami imeli, c tem sem uverjena.

Zdravje: Igra zdravja je sijajna pot, da se otrok nauči vsakdanjih zdravstvenih pravil in nauči se jih nevedoma in jih tudi že praktično izvaja. Toda to vam je že dobro znano in pozneje bi rada vedela, če želi kdo od vas igrati igro tudi letos. Ni pa to glavna točka organizacije.

Namesto igre zdravja se je zamislilo za meščanske šole tečaj: »O domači oskrbi bolnika«, »Prva pomoč« za dečke in deklice in tečaj za »Malo mamico«, kjer bi se deklice učile oskrbe malih otrok. Mogoče se ne dajo izvesti ti osnutki že takoj sedaj, pa pozneje.

Muha — kakor vsakdo ve — je velik škodljivec zdravju; naj otroci zvedo, kako prenaša bolezní, kje se po največ nahaja, in započnejo naj vojno proti njej.

Pri izdelovanju plakatov se nudi prilika za navodila in izražanja. Tudi takozvana znanstvena abeceda, ki je kaj koristna, nudi izpremembe.

Osebná snaga in snaga šolske sobe, dvorišča, snaga doma se lahko poudarja in se ne more nikdar preveč poudarjati.

Za male otroke je izvajanje posameznih pravil v šoli največjega pomena, ker jim to postane navada.

Medsebojna šolska korespondenca: Ta nudi otroku priliko, spoznati druge otroke in predvsem: otrokovo obzorje se s tem znatno

razširi; tudi oživlja pouk zemljepisa, zgodovine itd. Došlo pismo iz Francije n. pr. se uporabi za prevod v francoski urí, isto v angeški itd. Tako so lahko posamezne ure praktično oživljene.

Ako se učenci uče o Ameriki, koliko večje zanimanje bi vladalo v razredu, ako bi si dopisovali z ameriškimi otroki in bi dobili slike in popise posameznih dežel, mest, industrije itd. iz onih krajev. In koliko bolj živo bi se zanimali otroci za lokalno zgodovino, industrijo, geografijo itd., če bi se učili tudi že z namenom, opisati vse to ameriškimi tovarišem.

Nekatera teh pismem se lahko uporabi za **Jugoslovanski List** Podmladka R. Kr., da bi otroci videli, da je to res njih list in da so tudi aktivni pri tem. Namesto pisma se lahko pošlje tudi razglednica s poljasnilom ali povestico, ki se tiče slike, tudi to je jako zanimivo. Ročna dela se na isti način lahko izmenjavajo.

Izvajanje idej Podmladka R. Kr. v šolskem življenju:

1. Ročni pouk. Učenci izdelujejo plakate o zdravju ne samo za šolsko sobo, tudi za list, kjer jih nujno potrebujemo, za zavetišča itd. Tudi »Abeceda zdravja«, ki sem jo prej omenila, se lahko istotam izdelata. Za najboljši plakat bi se eventualno razpisala nagrada.

2. Jezikovni pouk: Naloge se lahko pišejo o narodnih nošah in šegah; dalje o pisateljih, pesnikih, knjigah itd.; če to pošljejo otrokom